

A-45588
-5

Va. Mr. Prof. Maimile

austrupps

au vr

2

125219

Kohtumeditiin Saksamaa ja Austria ülikoolides.

Dr. med. S. Talvik

Tartu ülikooli kohtuliku arstiteaduse instituudi juhataja.

Pääle sõjaaastate oli tarvidus ringi vaadata Lääne-Europas, esialgse kavatsuse järele Põhja-Saksamaal, et tutvuneda säälsete ülikoolide kohtumeditiiniliste instituutidega, nende juhatajatega ja sisseseadiga, eriti nende teaduslikkude kollektsioonide ja õpivahenditega, näha kuidas õpetatakse ja õpitakse säääl kohtumeditiini ja kuidas tegutsevad selle aine õpetajad ühtlasi praktiliste kohtu-arstidena ja — last non least — et kohtadel tutvuneda edasiõppimise võimalustega omal alal. Puudus aineline toetus, millepärast tuli oluliselt sarnastuda säälsete „rändlindudega“, kes kooliaasta lõppedes valgusid laiali üle kogu riigi. Puudus ka isiklik soovitus, kui sellena ei taheta võtta nimekaarti ja vähe varemalt mõnele eri-kolleegile saadet pisikest tööd (prof. Samson v. Himmelstiern'i üle). Siiski oli vastuvõtmine igalpool, ilma erandita, lahke; oli võimalus vabalt näha kõike, mida soovisin, osavõtta loengutest, praktilistest tööddest ja sektsioonidest, isegi kohtuarstlistest toimingutest ühes ja teises ametkohas. Juba esimestel kokkupuutumistel selgus, et tarvis oli esialgset reisikava märksa laiendada ja nimelt Austria pääle, mille kohtumeditiinilisi ülikooli-instituute ilma kadeduseta iseloomustati kui „Hochburgen der gerichtlichen Medizin“, kus võimalik näha ja õppida sellel alal rohkem, kui Saksamaal. Nii tuli siis esialgselt kavatses paari-kolme nädali asemel viibi väljamaal kaks kuud, mille kestes vaatasin eestkätt ülikoolide kohtumeditiinilisi instituute Greifswald'i, Rostock'i, Kiel'i, Hamburg'i¹⁾, Berliini, Göttingen'i, München'i, Innsbruck'i, Graz'i, Wieneri, Leipzigi ja Königsberg'i ülikoolides. Lõppude lõpuks tegin visiidi Kovno noore ülikooli arstiteaduskonnale. Igalpool peatasin, 1—2—4 päeva, Berliinis ja Wienis nädalipäevad.

*

1) Rostock'is ja Hamburgis ei ole eri-instituute kohtumeditiini alal veel olemas ja professorid tegutsevad esialgu teiste instituutide ulu all.

Suur edu, mida tõi XIX aastasada kõigil arstiteaduse aladel, andis ennast ka kohtulikule arstiteaduses tunda. Eriti patoloogiline anatoomia, siis keemia ühes toksikoloogiaga ja uuem psüchiaatria on teda tugevasti edendanud, nii et ta, olgugi alles võrdlemisi noor teadusharu, väärikalt aset on võtnud teiste arstiteaduse distsipliinide hulgas. Saksamaal oli Christian Henke Erlangenis, (1775—1843), oma klassilise õpiraamatuga ja esimese eriajakirjaga „Zeitschrift für Staatsarzneikunde“ (1821—1864), siis Ludwig Casper ja Carl Liman Berliinis, Austrias — Adolf Schauenstein-Graz, Josef v. Maschka-Prag ja Ed. v. Hofmann-Wien (1837—1897), kes tõstsid oma eriala auukartust

äratavale kõrgusele. Austria ülikoolides olid ja on arenemisvõimelused kohtulikule arstiteadusele soodsamad, kuna siin temale märksa rohkem tähelepanu pühendatakse, kui Saksamaa omades: viimastes ei ole tänini kohtulik arstiteadus mitte veel eksami-aine ja teda kuuluvad nii arstiteadlased kui juristid ainult 2 tundi nädalis, ühe poolaasta kestes; Austrias jälle on ta sunduslik eksami-aine ja teda loetakse 2 poolaastat à 4—5 tundi nädalis, üleselle praktilised tööd. Eriti Wieni ja Grazi insti-

Prof. Dr. F. Strassmann-Berlin.

tuutid, mille etteotsa astusid hiljem Albin Haberdaja Julius Kratter, said õpetamise ja uurimise keskkohadeks Austrias, mis pääle omamaalaste ka rohkel arvul ligitõmbasid õpihimulisi väljamaalt, määralt, nii kui seda Saksamaal vahest eestkätt Berliini kuulus instituut Limani järeltulija Fritz Strassmann'i (sünd. 1858) selginud juhatusel on suutnud.

Kuigi nüüd Saksamaal ülikooli õepeplaanides kohtulikule arstiteadusel kaunis piiratud koht, püütakse siin loengutel käsitada põhimõtet: non multa, sed multum, pakkudes n. ö. ekstrakti teadusest ja pääle ametliku kursuse esitatakse terve rida eri-kursuseid ja seminaare. Nii Göttingenis prof. L o c h t e luges läinud suvisemestril, pääle oma ametliku 2 kohtumeditsiinilise nädalikkolleegi, veel 2 nädalitundi „Unfall u. Versicherungsmedizin“ arstiteadlastele ja samapalju tunde samas aines juristidele, siis 1 nädalitunni „Soziale Medizin“ ja 1 tunni „Ärztliche Berufs u. Standesfragen“. Sotsiaalse meditsiini alal käsitatakse eestkätt riiklise ja kogukondlise hoolekande küsimusi — invaliidide ja vigaste, nõdramoistusliste ja kurikaldumusliste laste, vaimuhaigete, pimedate,

tiisikus- ja joomahaigete jne. eest —, seega poosiivseid kaitse- ja vastukaalu-abinõusid nende negatiivsete ühiselu-nähtustele, mida käsitleb kohtulik arsti-teadus. Nii kujutab siis viimane ühes sotsiaalse meditsiiniga ilusa terviku. Lõpuks tähendan, et forensiline psükiatria (teorii ja praktilised harjutused) on Saksamaal sunduslik õpeaine, ja õpetatakse teda koos üldise psükiatriaga.

*

Siinkohal lühedalt peatan ainult ühe väiksema ja vaesema kohtumeditsiinilise instituudi, nimelt Göttingen'i ülikooli oma juures, milline meie väikeste olude ja võimaluste juures meile realiseeritavat eeskujuga pakkuda suudab, kuna suured instituudid ilmalinnades Wienis ja Berliinis ja suurlinnades niikui Kiel, Leipzig, München, Graz ja isegi Austria väiksema ülikoolilinna Innsbruck'i oma meile kättesaamatuks eeskujuks jääma peavad.

Göttingeni kohtu-meditsiiniline instituut asub, teiste ülikooli instituutide läheduses, oma ette kahekordses väiksemas kivimajas, mille esimesel korral on mahutatud 1) garderoob, 2) ruumikas *auditorium*, mis varustatud, pääle muu, ka epidiaskoobi-apparaadiga — makro- ja mikroprojektsiooni jaoks, 3) direktori-tuba, ühtlasi vastuvõtmise-tuba kohtuarstiliselt ülevaadatavatele isikutele, 4) raamatukogu, 5) *seksioonituba*, avar ja puhas, pigemini kirurgi operatsiooni-ruumi meeldetuletav oma kõrgete laiate akendega, kivi-parkett põrandaga, mida seksiooni järel üleujutatakse veega, rikka instrumentaariumi ja pesemissesseseadiga klaasist ja portsellaanist; on olemas lift, mida mööda surnukehad allolevast keldrist toimetatakse seksioonile ja tagasi, lai seksioonilaud hallist marmorist, sissesead surnukehade pildistamiseks ülevalt jne. — Maja teisel korral on aset leidnud: 6) ruumikas praktikumi-saal üliõplastele, kohtu-keemiliste, mikroskoobiliste ja t. tööde jaoks („Kurs-Saal“), 7) kollektsoonide-saal, 8) laboratoorium, 9) pime-ruum päevapildi tööde jaoks, 10 ja 11) paar väiksemat töö-ruumi doktorandidele ja 12) töö-ruum teendriile, kes kõrk instituudis tarvilikud preparatsiooni, päevapildistamise ja muud tehnilised tööd iseseisvalt äratav. Keldrikorral on oma ette 13) erikülmetusruum surnukehade alalhoidmiseks, mida aga sellega ühenduses olevate suurte kulude tõttu ei tarvitata, vaid lepatakse kõrvaloleva tavalise keldri-ruumiga, asetades kehad eriliste kivist alustele. — Puudub Röntgeni-ruum, millised pea kõigis suuremates Saksa ja kõigis Austria instituutides on olemas. Instituut on, nii kui tähendasin, üks vaesematest Saksamaal, nii vaene, et professor Lochtel töötada tuleb ilma alalise assistendita, kasutades vahest juhuslisi abijõude doktorantide näol, keda enamiste ikka üks-kaks instituudi juures tööle on, Saksamaal sundusliku „praktilise-aasta“ kohustuse kui ka doktori-väitekirja saavutamise suhetes. Neid viimaseid, millest ainult väikene osa ilmunud trükis, on kirjutatud prof. Lochte juhatusel üsna imponeeriv arv, nii kasuistilistel kui ka eestkätt eksperimentaalsetel kohtumeditsiinilistel, viimasel ajal ka kinnituse ja sotsiaalmeditsiinilistel ainetel. Professor Lochte ise on ju teatavasti üks viljakamatest teaduslistest kohtumeditsiineritest Saksamaal, kelle hulgalistest töödest tema monumentaalne koguteos „*Gerichtsärztliche Technik*“ on praegu üks parematest ja tarvitavamatest kogu ilmaliteratuuris. Kuid teadusline ja õpetöö ei ole professoril siin, ei ka teistes Saksamaal (osalt ka Austria) ülikoolis, mitte ainuke ja isegi vahest mitte kõige suurem osa tema tööst, pigemini on see ihatud puhkuseks teise aegasöövama tegevuse kõrval praktilise

kohtu- ja kogukondlise arstina. Näit. prof. Lochte oli ligi paar aastakümnet ühtlasi Göttingeni linna ja maakonna arst, vabanedes viimasest ametist ainult 2 aasta eest, kus ta ordinaariuseks sai ülikooli juures. Linnaarstina aga tegutseb ta edasi ja kui niisugune on tema ka 60-voodilise linnahaigemaja direktoriks ja linna-maakonna vangimaja arstiks. Selle kõrval muidugi laialdane tegevus praktilise kohtu-arstina, nii kohtutes kui eeljuurdluse käigus, ja viimaks veel „Krematorium-Dienst“, millisel alal kõik surnukehad, mis põletamisele lähevad, enne arstliselt tulevad üle vaadata ja testeerida, kas nende lahastamisega ehk ilma, nii kuidas asjaolud seda nõuavad: kõik kokku päris hiigla töö, mis ühe inimese õlgadel lasub!

Muudkui ühel alal on Göttingen'i instituudi töö palju väiksem, kui meie oma, nimelt surnukehade lahastamise alal. Kuna siin, nii kui igal pool Saksamaal, ainult puht kohtu-arstlised surmajuhtumised sektsioonile tulevad, mitte aga palju rohkearvulisemad politsei-arstlised („Verwaltungssektionen“), nii kui meil ja Austrias, siis on väiksemates ringkondades, nii kui Tartust märksa väiksem Göttingeni linn seda on, sarnaste sektsioonide arv minimaalne. „Olen õnnelik, kui neid 10 tükki aasta kohta tuleb“, tähendas prof. Lochte. Küll võiks seda arvu tõsta paljukordseks, kui luua vastavad vahekorrad politsei võimudega, kes mitte ei keelduks sektsioonile juhtimast ka kohtulisele lõikusele mitte alluvad äkki surnud ja surnult leitud kui ka vabasarumaga otsa saanud isikute kehad, iseäranis kui instituut need sektsioonid maksuta teeb ja kehad omal kulul transporteerib (nii kui seda näit. Kiel'i instituut prof. Ziemke juhatusel ja tema energilise assistendi, eradotsendi Dr. Schakwitz'i otsekohesel õhutusel hääde tagajärgedega läbi on viinud) kuid — võib hästi järele tunda prof. Lochte'le, kui ta ütleb, et tal „veel enam tööd lihtsalt üle jõu käiks“.

Siin juures peab tähendama, et Saksamaal isegi osa puht kohtu-arstlistest surmajuhtumistest jääb lahastamata ja sektsioon toimub harilikult neil juhtumisel, kus seda kriminaalsete olukordade ehk aga tsiviil-nõudmiste fikseerimiseks tingimata tarvis on. Põhjuseks on vist küll osalt ka sektsioonide päält võetav maks, mis, olgugi et ta elukalliduse tõusule kaugeltki mitte ei vasta, siiski suur küllalt on, resp. oli — Saksamaal enne kursi langemist (suvel 1922) 240 marga ümber, Austrias samal ajal 12000 krooni — et kohtuvõimused sündi kokkuhoidmisele sellel alal, mitte ikka tuluks õigusmõistmisele!

Huvitav kohtumeditsiinilise õpetusandmise suhtes on kalduvus kuulajatele-arstiteadlastele anda eestkätt praktilisi aluseid nende võimalikuks kohtu-arstliseks tegevuseks tulevikus, tutvustades neid muu seas ka maksvate seadus-määrustega kõigis vastavates küsimustes. Et sääljuresse kokku hoida vähest loengute aega, oli prof. Lochtel iga kord välja pandud suurteil seinatabelitel loengute ainele vastavad määrustikud, mida hoolsasti uuri ja enesele noteeri südame pääle pandi arstiteadlastele. Juriste jälle püüti kohtumeditsiinilistel loengutel võimalikul määral ja hästi näitlikult tutvustada meie teaduse bioloogiliste alustega. Juba need lahkuminevad tendentsid kui ka ebahütlased eeldused üliõpilastel-arstiteadlastel ja -juristidel oma ettevalmistuse poolest ei luba ühist õpetusandmist neile kohtumeditsiinis, niikui seda varemalt meie pool on katsutud¹⁾.

Suurematest instituutidest lähen mööda, ainult mõni sõna Wieni oma

1) Võrdle: S. Talvik: Prof. Samson v. Himmelstiern, erster Professor d. Staatsarzneikunde an der Universität Dorpat. „Eesti Arst“ № 1—3. 1922.

kohta, mis nüüd, pääle ülekolimise senistest vanadest kaunis ebamugavatest ruumidest Spitalgassel ligiolevasse suurde, täitsa uult remonteerit ja osalt ümberehitet endisse I sõjaväe haigemaja prosektuuri (patoloogo-anatoomia instituuti), kahtlemata seisab esimesel kohal, vähemalt Saksamaa ja Austria kohtumeditsiiniliste instituutide hulgas. Siin on ka esimest korda teostatud, instituudi II assistendi Dr. Werkgartneri energilisel korraldusel, printsiip ruumide jaotamise poolest, mis eeskujulik kõigile sarnastele asutustele. Suur kahekordne kivihoone, mille keskosale liitunud 2 ebaühtlast tiiba, mahutab selles keskosas ära kõik õpetusandmisse kuuluvad ruumid; ja nimelt allkorral — eelruumi ja suure auditooriumi-amfiteatrina, 180 isteplatsiga, mille kõrval avar ettevalmistusruum loengutele ühes käsi-

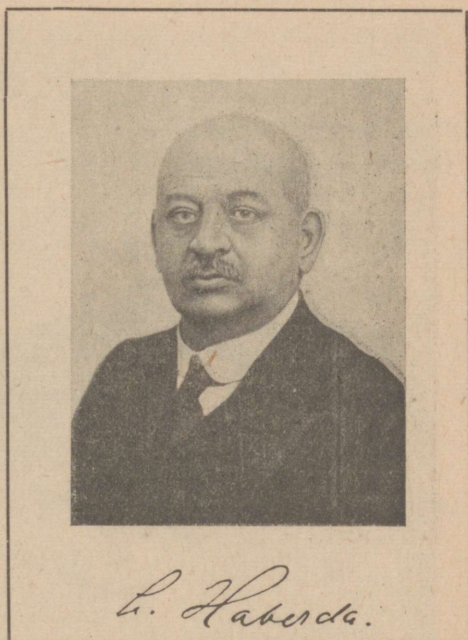
Prof. Dr. Th. Lochte-Göttingen.

muuseumiga (loenguteks eestkätt tarvitatavad kollektsoonid); ülal korral suur poolmargune kupli-saal, antiik-stiilis, — instituudi üldkollektsoonidega: see on endine auditoorium, kus õpetanud on omal ajal Skoda, Billroth, Arlt, Hyrtl, Weichselbaum, Chiari ja teised „Grosskeperl“, nii kui vienlane neid nimetab. Hoone parem tiiv mahutab enesesse kahel korral tööruumid, ja nimelt kabinetti eri-laboratooriumi instituudi direktori prof. Haberda jaoks ja 3 kabinetti tema assistentide jaoks (prof. Meixner, Dr. Werkgartner, Dr. v. Neureiter¹⁾ prof. Jellinek ja Dr. Antoine), ja 4 eri-laboratooriumi, neist 1 assistentide jaoks, pesuruum laboratooriumide jaoks, konsultatsioonituba (elavate kohtuarstlike läbikatsumiseks), raamatukogu, kantselei arhiiviga, ja suurem tuba osa jaoks elektro-patoloogia alal — vist küll ainukesed omasarnased terves maailmas. — Hoone suuremas, paremas tiivas — on aset leidnud kahest korrast läbiulatav uhke, suurte värviliste mosaiik akendega, endine kapelle, nüüd „välgulöögi museum“ (osa prof. Jellinek'i kogudest) ja kõik ruumid surnute jaoks (kahel korral): nende toaleti- ja kaalumisruumid, päevapildistuse pimeruum, suur, Brovn-Boveri süsteemilise külmetusmasinatega, külmetusruum sisseehitud 6 kahekordse eri-külmetuskambriga (12 surnukeha jaoks) ja 1 kolmekordsega (preparaatide jaoks), siis matseratsiooniruum, kus, pääle keetmise, benziini-aurude varal toimub kude rasvavabaks tegemine; Röntgeni-kabinett, 2 sektsiooni saali, üksteisest eraldet peegliklaasist seina läbi; siis 3 väiksemat ruumi prof. Jellinek'i kollektsoonide kolmanda osa jaoks, kabinett kohtulikkude komisjoni-istan-gute jaoks, lift korridorist, surnukehade toimetamiseks toalettruumist sektsiooni-saali (II korral) ja tagasi, vanni- ja riidepanemistuba obdutsentide jaoks, dushi-ruum teenijatele, klosetid ja eluruum instituudi kastellaanile. Et riik, praegu-

1) Nüüd dotsent Riia ülikooli kohtuliku-arstiteaduse õpeto o lil.

sel raskel ajal, hoolimata oma kerjaku-vaesusest, instituudi nii vääriliseks ära-
mahutamiseks on kanda söandanud vastavaid hiigla-kulusid, see näitab, kui
suures lugupidamises kohtumeditiin seisab Austrias, eriti selle õpetooli esitaja
Wienis prof. Haberdä: viimase 25-aastaseks professori-juubeliks, läinud
aasta sügisel pidigi instituut omal uuel asukohal saama pidulikult avatud
(avati 12-mal detsembril).

Kuna teaduslik ja õpetöö kohtumeditiini alal toimub nii Austrias kui
Saksamaal üksteise võidu edukalt, on edasiõppimise võimalused
sellel alal kahtlemata paremad Austrias, eriti Wieneri vanaskuulsas
nüüd nii vääriliselt uuendat insti-
tuudis. Iga teaduslik äratus,
peab ta olema viljakas, oleneb ära
kõigepäält õpetaja isikust, tema
võimistest õpilast virgutada tööle
ja juhatada selles töös. Saksamaal on nüüd lugu igalpool nii,
kui seda juba prof. Lochte juures
Göttingenis kuulsime, et kohtu-
meditsiiniliste instituutide juha-
tajad oma praktilise kohtuarst-
lise tööga koormatud on sarnasel
määral, et lausa imestama peab,
kuidas selle kõrval üleüldse veel
suudetakse tegutseda teaduslikult
ja valmis saada oma õpetege-
vuse ülesannetega! Selle kohta
kirjutab prof. F. Strassmann —
Berlin: „Es liegt in der Natur
der gerichtärztlichen Tätigkeit,
dass sie uns jederzeit und auf
unbegrenzte Zeit beanspruchen
kann und oft genug in Konflikte

mit unseren akademischen Pflichten bringt. Trotz allen persönlichen Entgegen-
kommens, das wir von richterlicher Seite erfahren, ist es oft unvermeidbar,
dass wir, wenn die Stunde der Vorlesung ruft, im Gerichtssaal festgehalten
werden, oder dass wir wenigstens mit der Uhr in der Hand in beständiger
Spannung darauf harren, ob wir noch rechtzeitig entlassen werden können.
So kommen wir häufig vespätet oder erschöpft und geistig unfrei in unseren
Hörsaal, denn dieser Kampf ist in seiner Art keiner, der den Kämpfer stärkt,
sondern der ihn mürbe macht und verbraucht“. — Oma kohta, eriti, tähendab
ta edasi: „In der Weltstadt kommt es leicht dahin, dass der Lehrer der ge-
richtlichen Medizin erdrückt wird von der Fülle der praktischen gericht-
ärztlichen Tätigkeit. So wertvoll ein reiches Material auch auf unserem
Gebiet ist, so wird doch eine Einrichtung getroffen werden müssen, die diesem
Nachteil abhilft, wenn der Leiter dieser Anstalt den mannigfaltigen Aufgaben,
die er als solcher zu erfüllen hat, ganz gerecht werden soll“.

Austrias on nüüd vastav korrektiiv antud sellega, et siin pääle insti-

tuutide juhatajate ka kõik nende assistendid — ühisel alusel oma chefidega — on ametlikud, vannutatud kohtuarstid. Kuna siin üleselle maksev on kord, et igale ametitalitusele kutsutakse kaks kohtuarsti, kellest siis üks ka oma mitte-ilmunud teist kolleegi võib esitada, siis on asi kujunenud nii, et kaugelt suurem osa praktilisest kohtuarstilisest tööst ära toimetatakse instituudi assistentide poolt, kuna juhataja ainult erakordsetel tähtsamatel juhtumistel ilmub sündmuskohale ehk kohtu-istangule. Nii vabaneb tema tööjõud (vastandina Saksamaa kolleegidele, kelle assistentidel, kui neid üleüldse on olemas, mitte

ei ole ametliku kohtuarsti õigusi), pea täiesti õpe- ja teaduslikule tööle ja instituudi juures edasiõppijad omavad tõesti seda juhatust ja ergutavat isiklikku kontakti, mida Saksamaal vaevalt võimalik on saada pea alati lennul olevatelt instituutide juhatajatelt. Kuna Saksamaal, päälegi on ilma assistentideta isegi mitmed suuremad instituudid ja kõik vähemad ilma erandita, siis ei ole ime, et siin peaaegu täiesti puudub — väljaarvatud vahest Berliinis — teadusline järelkasv kohtumeditsiini alal (ainult Kiel'is hiljuti habiliteeris end eradotsendina Dr. Schackwitz). See kurvastav defekt on ennast tunda annud isegi kohtumeditsiiniliste õpitoolide vabanemisel: nii läinud aastal ei leitud kogu Saksamaa kohtu-

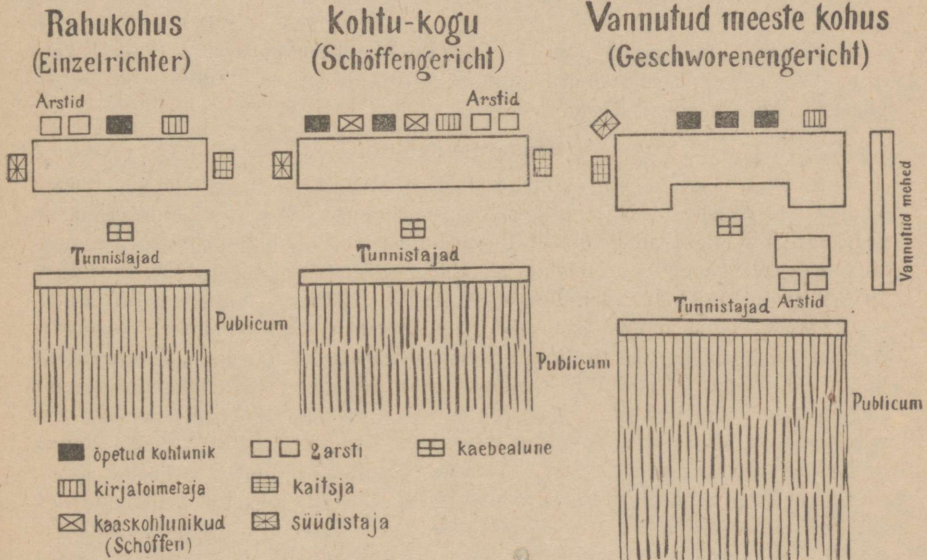
meditsiinerite hulgast mitte ühtegi väärilist kandidaati Greifswaldi ülikooli vastava õpitooli jaoks, nii et hädasunnil valiti siia viimaks — psükiater...

Mis ka omastkohast kohtumeditsiinilist teaduslist tööd Austrias elustanud, on — nii paradoksaalne kui see ka kõlab — rivaliteet siinse 2 „kooli“ — Wieneri ja Graz'i omade vahel. — Viimase juhatajana tegutses aastakümneid prof. Julius Kratter. See meie praeguse kohtumeditsiinerite põlve avvääriline senior lõi Graz'is suure ja kõigiti ceskujuliku instituudi, mis oma ruumide ja sisseseade poolest vahest ettegi oli Wien'i omast, enne selle ümberkolimist, lõi mitte millestki suurepäralised teaduslikud kollektioonid, avaldas oma suurema käsiraamatu kohtumeditsiini üle, 2 andes, ja üle 100 eritöö ja kogus enese ümber hulga noori õpetlasi sise- ja väljamaalt. Tema emeriteerimisega on nüüd loorber omaks saanud Wieneri instituudile, kuid viljakas on see aastakümneid kestnud rivaliteet kahtlemata olnud mõlemile.

Saksamaal ei ole sarnaseid „koole“ mitte suutnud tekkida, kuna siin Berliini instituut on ikkagi teised teataval määral jätnud oma varju.

Virgutav mõju, mis juhataja isikust välja läheb, loob nii instituudile oma ilme, omad traditsioonid, mida au sees hoida omaks ülimaks kohuseks peavad kõik, kes siin tööle pääsenud. Seda oli iseäranis selgesti tunda Wienis, kus isegi juhtivate herrade äraolekul, suvi-vaheajal, elu ja tegevus omas tempos olid otse üllatavad: punkt kell $1\frac{1}{4}$ hommikul oli kogu personaal — ülejäänud 3 assistenti, sama palju volontäär-arste ja 2 teenert — koos; kell $1\frac{1}{2}$ algasid sektiioonid, mida tükki 2—6 igapäev teha tuli, kahe ja kolme laua pääl korraga; neid lõpetades läksid osalised igäüks omale poole: kes laboratooriumi, kes kohtusse või vaatlusele-sündmuskohale, kus töötati kella

Austria kohtud.

$1\frac{1}{2}$ -ni. Siis ühine lõunalaud „mensa academica“, pooletunniline puhkus ja jällegi tööle: laboratoorium, ex consilio expertiiside valmistamine, mis meie omadega võrreldes märksa enam üksikasjadesse minevad ja avaramate deduktsioonidega põhjendud on, erilised ilmumised sündmuskohale, kantsleitöö jne., kõik kokku kunni kella $9\frac{1}{2}$ -ni õhtul, seega oma 12 tunniline tööpäev instituudis, üleselle muidugi igal ühel oma kodune töö. Ja see oli „vaikne sesoon“ — suvine vaheaeg: mis siis veel semestris, kus prof. Haberda oma 2 vanema professorist-assistendiga kohal ja loengud-eksamid käimas? Sääljuures sündis see kõik nii sütitavas-hääs meeleolus alaliselt nalja heites oma vahel, nii et kogumulje väga meelde tuletas „Frisco Examiner'i“, toimetust Roseni kuulsais memuaarides „Der Lausub in Amerika“.

Seesama, osalt muidugi austerlaste, eriti vienlaste, õnnelikust temperamendist tingitud ladusus iseloomustab ka vahekordi kohtu-arstidel siinsete kohtuvõimudega. Sellest küsimusest on mul juba teisel olnud

juttu¹⁾, olgu ainult tähendatud, et siin juba traditsionaalseks saanud on igapäevases ühises töös väljakujunenud kokkukuuluvuse tunne kohtu-arstide ja juristide vahel, vastastikuse lugupidamise ja täielise üheõigusluse alusel. Mõlemate poolte kokkupuutumises eeljuurdluse käigus on peaaegu täitsa kõrvaldatud igasugune vormilikkus; ei tule siin näit. kohtuurijal harilikult meeldegi igavust tundes vahtida juures kohtu-arstlikutel toimingutel, mida meil uurijad ikka alles kramplikult „toimetavad arstide läbi“. Niisamuti ka avalikkudel kohtu-istangutel dokumenteerivad kohtuvõimud oma kokkukuuluvust kohtu-arstidega, andes neile kõigis instantsides kohad kohtulauas, resp. selle juures, täitsa lahus tunnistajate pingist, kuhu asetatakse alles meie kohtuarstid (v. ligipandud pilt). Ei ole kuulda olnud, et selle all oleks kuidagi kannatanud õigsmõistmine: ümberpöördukt. Austria kohtuid peetakse üldiselt üheks modernimatest ja parematest Euroopas.

*

Siinkohal lubatagu mul ütelda palju tänu auväärilistele kolleegidele Saksa-maal ja Austrias nende suure lahkuse ja vastutulekkuse eest minu külas-käikude puhul nende instituutidesse.

Deutsches Referat.

S. Talvik: Die gerichtliche Medizin in Deutschland und Österreich. Nach allgemein-orientierenden Bemerkungen folgt eine gedrängte Übersicht über die Stellung der gerichtlichen Medizin als Studienfach in deutschen und österreichischen Universitäten, von denen Verf. diejenigen in Greifswald, Rostock, Kiel, Hamburg, Berlin, Göttingen, München, Innsbruck, Graz, Wien, Leipzig und Königsberg im Sommer 1922 persönlich besuchte. Hierauf wird, als Vorbild für unsere anspruchlosen Verhältnisse, dahingestellt in ihrer Einrichtung und Wirksamkeit eines der kleineren deutschen gerichtlich-medizinischen Institute, dasjenige der Universität Göttingen, daneben, gewissermassen als Perspektive, das alte und nun zeitgemäss in neuen Räumlichkeiten untergebrachte wiener Institut. Endlich werden die Fortbildungsmöglichkeiten in unserem Fache sowie die praktische gerichtsärztliche Tätigkeit der Hochschullehrer in Deutschland und Österreich vergleichend gestreift. Verf. schliesst mit verbindlicher Danksagung an die Adresse deutscher und österreichischer Kollegen für den ihm zuteil gewordenen zuvorkommenden Empfang.

1) S. Talvik: Kohtuarstid ja juristid. „Õigus“ № 1. 1923.